

Становище

от

доц. д-р Ясен Захариев Захариев, НБУ, 2.3. Философия

за

придобиване на образователната и научна степен „доктор” в професионално направление 2.3

Философия с кандидат Аврора Андреева, редовен докторант в катедра „Философия” на Философски факултет в СУ „Св. Климент Охридски” с дисертационен труд **„Невербалната комуникация като философски проблем. Езикът на танца”**

Дисертационният труд „Невербалната комуникация като философски проблем. Езикът на танца ” на Аврора Андреева се състои от 250 страници текст на английски език - въведение, първа, втора и трета част, шест приложения и библиография от общо 148 заглавия. Авторката е докторант в катедра „Философията” на СУ „Св. Климент Охридски”. Дисертацията е написана под научното ръководство на доц. д-р Здравко Попов.

1. Значимост на изследвания проблем.

Проблемите, свързани с комуникацията и езика, са централни за редица дисциплини от античната реторика до съвременните семиотични изследвания. Темата за невербалната комуникация е особено популярна в психологията на XX в., където е разработена предимно в парадигмата на бихевиоризма. В предложения дисертационен труд проблемите за невербалната комуникация и езика на танца са поставени в широк философски контекст. Едновременно с това той е фокусиран върху специфичната форма на танца като частен случай на този вид комуникация. Въпросите за танца, за неговите съдържание, изразни средства, смисъл и интерпретации е представен в широк теоретичен хоризонт, зададен от модерната естетика, лингвистиката, философската херменевтика и теорията на танца. Поставен по този начин, проблемът е не само интересен, но и провокиращ редица по-общи въпроси към същността на общуването и езика изобщо.

2. Обоснованост на целите и задачите в дисертационния труд.

Още от самото си зараждане модерната естетика разглежда въпроса за изкуството като средство за общуване, възпитание и споделяне на идеи. Това е особено ясно изразено в изящните изкуства, музиката и литературата. Аврора Андреева си поставя за цел да изследва комуникативните аспекти на изкуството на танца, което традиционно стои в периферията на естетическите теории. Целта е да се аргументира основната теза, че невербалните форми на общуване и в частност танцът са в състояние да предават сложни смислови съдържания със свои специфични средства. Обосноваването на тезата на Аврора Андреева намира естествен фокус в понятието „език на танца“. Едно от основните предизвикателства в изследването е определянето на това понятие и съпоставката му с релевантни на проблема философски теории за езика и изкуството. Това не е тривиален проблем и той има своето място не само в областта на естетиката.

3. Съответствие между избраната методология и поставените задачи на дисертационния труд.

Поставената цел в изследването предполага широк кръг от изследователски задачи: да се разгледат и определят основната теза и понятия, да се представи историята на проблема и основните гледни точки, да се очертаят приложенията и следствията от защитаваните тези. За да изпълни целта си, Аврора Андреева избира стратегия, при която първо прави общ преглед на понятието за комуникация и допирните му точки с танца. Подходът в първата част на изследването е исторически. Прави добро впечатление опитът да се разшири обхватът на представянето, което включва обзор на различни гледни точки върху комуникацията от времето на древен Китай до днес. Очертават се условно две различни традиции – Източна и Западна, които се сравняват с оглед на значимостта на невербална комуникация в тях. Акцентира се върху проблема за границите на словото (логоса) и словесността, както и за тези форми и средства на общуване в различните култури, които излизат извън тези граници.

Във втората част на изследването методът е по-скоро аналитичен, отколкото исторически. В него се прави обстоен анализ на понятието за език и невербална комуникация. Прави много добро впечатление широтата на изследването, което с лекота съпоставя гледни точки и позиции от различни дисциплини, като същевременно запазва фокуса върху философското осмисляне на проблема. Изследването прави своеобразен синтез в третата си част, където феноменът „танц“ е поставен във вече очертавания в първите две глави контекст. Тук са и основните съдържателни аргументи в полза на издигната от Аврора Андреева теза.

4. Научни и научно-приложни приноси на дисертационния труд

Посочените в автореферата (27 стр.) приноси са реални и добре видими в дисертационния труд. Накратко това са направеното философско изследване на комуникацията с акцент върху невербалните форми, задълбоченият анализ на танца като конкретна форма и средство за комуникация, изследването на конвенциите относно правилата и значенията в един възможен език на танца. Особено ударение трябва да се постави върху съдържателността и специфичния фокус на изследването. Проучванията и книгите, посветени на проблемите, свързани с комуникацията през последното столетие са неизброими. Темата се изучава усилено от философи, лингвисти, информатици, психолози, семиотици, журналисти, зоолози и пр. Изброяването не е изчерпателно. На този фон изследването на Аврора Андреева заслужава висока оценка поради конкретните цели, които си поставя и средствата, с които ги постига. Танцът се оказва специфичен ключ, чрез който феномените на общуването и разбирането придобиват конкретно очертание в добре подбран теоретичен контекст. От особено значение е и това, че теоретичният интерес на Аврора Андреева е подкрепен с чисто практичните измерения на нейния личен опит. Освен мислещ за танца човек тя е още и танцуващ човек. Това задава и една оригинална теоретико-практическа перспектива на изследването. Особено показателни в това отношение са последната глава на дисертационния труд и шестте приложения накрая.

7. Мнения, препоръки и бележки.

Представеното дисертационно изследване е приносно в съдържателно и безупречно във формално отношение. Имам само една препоръка от общ съдържателен характер, която има отношение не толкова към конкретното изследване, колкото към бъдещата работа на автора. Опитът да се изведе танцът встрани от полето на изкуството и естетиката и да се представи той като самостоятелна комуникативна система ми се струва твърде амбициозен. Това би означавало окончателно да се излезе извън метафоричното значение на термина „език на танца“ и да се установят общовалидни за всичките му форми „невербални“ семантика и синтаксис. Задачата е твърде сложна и крие множество неизяснени проблеми. Бих препоръчал проблемът за комуникативната природа на танца да се отдели още повече от лингвистиката и най-вече от поведенческата психология, която се занимава с „езика на тялото“. Мисля, че ще е добре, ако темата продължи да се развива по-строго в границите на философската херменевтика и естетиката. Бъдещите изследвания на Аврора Андреева само могат да спечелят, ако в тях танцът се съпостави по-задълбочено с други невербални изкуства като живописа, музиката и архитектурата.

Авторефератът към дисертационния труд е изготвен точно, като вярно синтезира съдържанието на дисертацията.

Нямам съвместни публикации с авторката на изследването.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Дисертационният труд отговаря на изискванията за придобиването на образователната и научна степен „доктор“ в професионално направление 2.3 Философия. Като член на Научното жури ще гласувам убедено ЗА присъждането на Аврора Андреева на тази степен.

15.09.2019

Доц. д-р. Ясен Захариев
НБУ